

12. De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Karel Velle en Filip Strubbe

12.1. Bibliografie

- Annuaire de la santé publique et des institutions sanitaires, rédigé d'après les renseignements recueillis auprès du Département de la Santé publique.* Brussel, 1939.
- BRIELS (M.). *Medisch zakboekje. Instellingen.* Antwerpen, 1983.
- CARNEL (S.), COPPIETERS (G.), PIRLOT (V.), PLISNIER (F.). *Guide des organismes d'intérêt public en Belgique. Gids van de instellingen van openbaar nut in België.* Brussel, 2008, 5 dln.
- CEUTERICK (G.), DUVILLIER (G.). *De wet op de ziekenhuizen: gecoördineerd op 7 augustus 1987.* Heule, 2005.
- DE BUSSCHERE (A.). *La législation de police sanitaire.* Brussel, 1901.
- DEGIVE (A.). *L'Office vaccinogène central de l'Etat. Son organisation et son fonctionnement.* Brussel, 1913.
- DE MAEYER (J.), ed. *Er is leven voor de dood. Tweehonderd jaar gezondheidszorg in Vlaanderen.* Kapellen, 1998.
- GALLEZ (L.). *Histoire de l'Académie royale de Médecine de Belgique (1841-1902).* Brussel, 1903, 2 dln.
- Hygiène publique, in *Répertoire pratique du droit belge.* Brussel, dl. 6, p. 242-270.
- KESTENS (C.). *Voeding en recht. Historische en juridische inleiding op het voedingsrecht. 100 jaar Rijkseetwareninspectie in België.* Brugge, 1990.
- KUBORN (H.) e.a. *Aperçu historique sur l'hygiène publique en Belgique depuis 1830.* Brussel, 1904.
- LARUELLE (L.). *L'administration de l'hygiène 1906-1908.* Brugge, 1909 (uit *Le Mouvement hygiénique*, 1909, p. 112-127).
- LEMAIRE (G.), FELIX (G.). *Code de l'hygiène publique. I. Exercice des professions médicales.* Brussel, 1939.
- NYS (L.), DE SMAELE (H.), TOLLEBEEK (J.), WILS (K.), eds. *De zieke natie: over de medicalisering van de samenleving 1860-1914.* Groningen, 2002.
- PICARD (E.), DELACROIX (G.). *Code de l'hygiène et salubrité publiques.* Brussel, 1909.
- SCHOOFS (E.). *La législation et l'organisation sanitaires en Belgique. La médecine sociale et les institutions de prévoyance dans leurs rapports avec l'hygiène.* Brussel, 1908.
- THIBAUT (L.J.). La santé publique, in *Les Nouvelles. Corpus juri belgici. Lois politiques et administratives.* Brussel, 1956, dl. 5.
- VAN ACKER (K.), VANDEWEYER (L.), DEFERME (J.). *Hoeders van de volksgezondheid. Artsen en mutualiteiten tijdens het interbellum: het Antwerpse voorbeeld.* Gent, 2005.
- VANDEWEYER (L.). *Het Ministerie van Volksgezondheid (1936-1990). Organisatie en bevoegdheden.* Brussel, 1995.

- VELGHE (O.). Organisation et fonctionnement de l'Administration de l'Hygiène publique en Belgique, in *Bulletin de la Société de Médecine du Travail*, 1924-1925, p. 214-225.
- VELLE (K.). De centrale gezondheidsadministratie in België voor de oprichting van het eerste Ministerie van Volksgezondheid (1849-1936), in *BTNG*, 1990, p. 162-210.
- VERHAEGHE (J.). De oprichting van de Vlaamse Academiën voor Wetenschappen en Geneeskunde in 1938, in *De weg naar eigen Academiën. Acta van het colloquium der Koninklijke Academiën van België*. Brussel, 1982, p. 291-317.

De recente ontwikkelingen in het bevoegdheidsdomein “gezondheidszorg” kan men op de voet volgen in het *Vlaams Tijdschrift voor Gezondheidsrecht* (Kortrijk-Heule, 1980-), vanaf jaargang 1995-1996 omgevormd tot het tweetalig *Tijdschrift voor Gezondheidsrecht. Revue de Droit de la Santé* (Gent). Daarnaast dient vermeld dat de wetenschappelijke instituten en openbare instellingen die een deel van de opdracht van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu op zich hebben genomen, over goed uitgeruste bibliotheken beschikken. Hun collecties zijn opgenomen in een geïntegreerde catalogus, die kan worden geraadpleegd via de website van het met de FOD verbonden Vesalius Documentatie- en Informatiecentrum (www.vesalius.be). De catalogus omvat naast het voornoemde documentatiecentrum ook de bibliotheken van de Hoge Gezondheidsraad, het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten, het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie, het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg en het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek. Ten slotte verwijzen we naar de bibliotheek van Kind en Gezin, een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, tot voor 1 april 2006 een Vlaamse openbare instelling en ten dele de rechtsopvolger van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn (online catalogus: www.kindengezin.be/KG).

De FOD Volksgezondheid beschikt zelf ook over een website (<https://portal.health.fgov.be>) met daarop onder meer de organisatie van de overheidsdienst (organogram, taakgebieden en opdrachten van de diverse diensten en directoraten-generaal, ...), berichtgeving over de meest recente kwesties inzake het gezondheidsbeleid (voedselveiligheid, gezondheidszorg, geneesmiddelen, dierenwelzijn en leefmilieu), informatie over de organisatie van de gezondheidszorg en de uitoefening van de geneeskunde in België (lijsten van ziekenhuizen, overlegstructuren, instellingen voor gespecialiseerde zorgen, reglementeringen, wetteksten en studies van diverse commissies) en algemene documentatie en informatie (omzendbrieven, adviezen, statistische analyses en jaarverslagen).

12.2. Historisch overzicht

12.2.1. Naar een autonoom departement Volksgezondheid

Het toezicht op de uitoefening van de geneeskunde en op de openbare gezondheidszorg ressorteerde in 19^e eeuw voornamelijk onder de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse zaken. De krankzinnigenzorg, de medische dienst van de gevangenen en van de gemeentelijke burelen van weldadigheid vielen onder

de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie, de gezondheidsdienst van het leger (nadien “medische dienst”) onder die van de minister van Oorlog (in 1920 Landsverdediging), de medische arbeidsinspectie onder de bevoegdheid van het in 1895 opgerichte Ministerie van Nijverheid en Arbeid (nadien Sociale voorzorg). De idee van een autonoom departement voor volksgezondheid zou slechts heel geleidelijk groeien, naarmate de centrale overheid een steeds actievere rol in het gezondheidsbeleid opeiste.

Tot omstreeks 1870 was het gezondheidsbeleid vrijwel uitsluitend gericht op het toezicht op de uitoefening van de geneeskunde en op de bestrijding van de cholera-, tyfus- en pokkenepidemieën. In deze aangelegenheden liet de minister zich bijstaan door enkele adviesorganen: de *Conseil supérieur de Santé*, opgericht in het cholerajaar 1831 (formeel afgeschaft in 1841), de *Académie royale de Médecine de Belgique* (1841-, in 1938 gesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige academie) en de *Conseil supérieur d'Hygiène publique* (1849-). Vooral dit laatste orgaan zou vanaf het laatste kwart van de 19e eeuw een belangrijke rol spelen in het bepalen van het gezondheidsbeleid. Op 18 september 1845 werd de eerste Belgische gezondheidsinspecteur benoemd die aan het hoofd stond van een autonome *Service de Santé civile et de l'Hygiène*. Deze dienst werd een jaar later verheven tot een van de zes afdelingen van het Bestuur van gemeentelijke en provinciale zaken (KB van 10 juni 1846). De afdeling werd belast met het toezicht op de naleving van de wetgeving op de uitoefening van de verschillende takken van de geneeskunde, met het sanitair toezicht van havens en kusten en met de coördinatie van maatregelen op het vlak van huisvestings-, voedings- en milieuhygiëne (sanering van krottenwijken, aanleg van water- en rioleringsnetten, enz.). Via de Centrale Commissie voor de Statistiek, die zich sinds het midden van de eeuw ook met de registratie van de doodsoorzaken inliet, en via een netwerk van lokale en provinciale medische commissies (waarvan de organisatie teruggaat tot de Nederlandse wet van 12 maart 1818) en van stedelijke gezondheidsraden en -comités (opgericht door het KB van 12 december 1848) probeerde de overheid epidemiologische en statistische informatie te bekomen voor het nemen van passende sanitaire maatregelen.

Door toedoen van de Hoge Gezondheidsraad werd op 11 juli 1868 het *Institut pour la Production du Vaccin animal* opgericht en belast met de productie van dierlijke vaccins tegen de pokken. Deze instelling werd bij KB van 15 februari 1882 omgevormd tot de Rijksentstofinrichting. De Hoge Gezondheidsraad verstreekte advies bij de bouw van de sociaal-medische infrastructuur (hospitalen, poliklinieken, sanatoria), vaardigde tientallen richtlijnen uit inzake preventieve gezondheidszorg en bereidde een reeks sociaal-medische hervormingen voor, waaronder de wetgeving in verband met de kinderen- en vrouwenarbeid (wet van 13 december 1889) en de veiligheid en gezondheid in de industriële en handelsondernemingen (wet van 2 juli 1899), de wet van 27 november 1891 op de gratis medische hulpverlening van behoeftigen, de wet op de intercommunale hospitalen van 6 augustus 1897 en de wet van 17 juli 1905 op de verplichte zondagsrust. De raad zag verder toe op de werking van de beschermcomités voor de arbeidershuisvesting, opgericht bij de wet van 9 augustus 1889.

Enkele jaren na de regeringwissel van 1884 werd gezondheidszorg de bevoegdheid van de *Administration du service de santé, de l'hygiène, de la voirie communale*

et des cours d'eau non navigables ni flottables die vanaf 1889 bij het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare werken werd gevoegd (KB van 17 december 1888). Het takenpakket van het Bestuur voor volksgezondheid en gemeentewegen werd sinds de jaren 1880 verder uitgebreid: de inspectie van gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven en het verlenen van exploitatievergunningen (tot de oprichting, bij KB van 22 oktober 1895, van het Ministerie van Nijverheid en Arbeid), het sanitair toezicht op begraafplaatsen (1880), huisdieren (1882) en onbevaarbare waterwegen (1886) en de controle van eetwaren en geneesmiddelen (1890). Zoals hierboven reeds aangegeven, viel de medische arbeidsinspectie onder de bevoegdheid van het Ministerie van Nijverheid en Arbeid, meer bepaald onder het Arbeidsambt. De oorsprong van de medische arbeidsinspectie gaat terug tot 1895, maar de dienst werd pas formeel opgericht bij KB van 25 juni 1919 en ging in 1936 op in het Bestuur voor arbeidsbescherming van het Ministerie van Arbeid en Sociale verzorging.

In 1906 werd de centrale gezondheidsadministratie opgedeeld in twee afzonderlijke besturen, de ene bevoegd voor de gezondheidszorg, de andere voor de gemeentewegen en de onbevaarbare waterwegen. In datzelfde jaar werd de Inspectiedienst van de gemeentelijke gezondmakingswerken in het leven geroepen (KB van 11 juni 1906). Twee jaar later keerde het Bestuur voor gezondheidszorg en hygiëne naar het Ministerie van Binnenlandse zaken terug. In 1911 werd naast de Eetwareninspectie en de Inspectie van de gezondheidswerken een Dienst (algemene) gezondheidsinspectie in het leven geroepen die een gedecentraliseerde structuur meekreeg (KB's van 19 juli en 20 december 1911). De gezondheidsinspecteurs werden belast met het toezicht op de ongezonde en hinderlijke bedrijven, en met het bijstaan van gemeentebesturen bij het uitbouwen van een gemeentelijke gezondheidsdienst. De geneesheren-gezondheidsinspecteurs kregen technische bijstand van het Centraal Laboratorium voor Bacteriologie en Scheikunde dat sinds 1909 belast was met het opsporen en de studie van besmettelijke ziekten en met de controle van sera, vaccins en desinfectans.

De talrijke oorlogsslachtoffers en de Spaanse griep epidemie in de nasleep van de Eerste Wereldoorlog maakten de weg vrij voor meer overheidsingrijpen in de gezondheidszorg. Zo werd het departement bevoegd voor volksgezondheid ook verantwoordelijk voor aangelegenheden die met het gezin te maken hadden. Bij KB van 2 juni 1920 werd de Dienst kindervelzijn van het Ministerie van Justitie overgeheveld. Het belang van de volksgezondheid binnen het takenpakket van de centrale staat werd benadrukt door de benaming van de departementen waaronder de centrale gezondheidsadministratie ressorteerde: Ministerie van Binnenlandse zaken en Volksgezondheid (1921), Ministerie van Maatschappelijke verzorging en Volksgezondheid (1932).

Het KB van 13 juni 1936 richtte het eerste onafhankelijk Ministerie van Volksgezondheid op. Het departement werd geboren uit de samenvoeging van het Bestuur van de onderstand (Ministerie van Justitie), het Bestuur voor volksgezondheid (Ministerie van Binnenlandse zaken) en de Hoge Raad voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport (in 1934 opgericht onder het Ministerie van Openbaar onderwijs). De medische dienst van het Ministerie van Post, Telegraaf en Telefoon, opgericht in 1929, werd bij KB van 16 oktober 1936 overgeheveld en omgevormd tot Bestuur van de administratieve gezondheidsdienst, dat later zou

uitgroeien tot het Bestuur der sociale geneeskunde. Bij KB van 19 augustus 1938 kreeg het Bestuur voor volksgezondheid ook de administratie van de goedkope woningen onder zijn hoede.

De bevoegdheid "volksgezondheid" bleef echter sterk versnipperd. Het departement was niet bevoegd voor de industriële hygiëne, noch voor de gezondheidszorg in de kolonie, voor de medische dienst van het leger en van de spoorwegen, voor de zorg voor geesteszieken, voor het gezondheidstoezicht op huisdieren en voor het medisch schooltoezicht. Om het gezondheidsbeleid op al deze terreinen te coördineren, werd op 15 september 1936 een nieuw overlegorgaan in het leven geroepen: de Interministeriële Commissie voor Sanitaire Actie. De minister liet zich verder bijstaan door een Koninklijke Commissie voor de Volksgezondheid, opgericht bij KB van 23 december 1937 en belast met het voorstellen van alle mogelijke maatregelen die de bescherming en ontwikkeling van de volksgezondheid ten goede komen. Ten slotte was er de Hoge Raad der Verpleegstersscholen, opgericht bij MB van 8 mei 1937, die op vraag van de minister adviezen moest verstrekken omtrent de uniformering van het verplegingsonderwijs.

Voor de Tweede Wereldoorlog "pendelde" de gezondheidsadministratie nog enkele keren heen en weer tussen het Ministerie van Volksgezondheid en het Ministerie van Binnenlandse zaken. In april 1939 werd het departement opnieuw een autonoom ministerie (KB van 16 april 1939). Allicht kaderde dit in de voorbereidingen op de nadere oorlogsdreiging: in geval van een gewapend conflict zou het departement een leidinggevende rol spelen in de evacuatie van burgers, de verzorging van gewonden en het voorkomen van besmettingsgevaar. Op 13 november 1939 werd de bevoegdheid voor de zuivering van afvalwater van het Ministerie van Openbare werken naar Volksgezondheid overgeheveld.

Na de Duitse inval op 10 mei 1940 kreeg het departement ook de voedselvoorziening in handen, waardoor de naam werd uitgebreid tot Ministerie van Volksgezondheid en Bevoorrading. Eenmaal de Duitsers België hadden veroverd, werd het ministerie evenwel in sneltempo ontbonden. De diensten voor ravitaillering en de inspectie van de eet- en vleeswaren kwamen bij het Ministerie van Landbouw terecht, de Dienst voor goedkope woningen verhuisde naar de Administratie van arbeid en maatschappelijke voorzorg en de Diensten van sanitaire bouwkunde belandden bij het nieuwe Commissariaat voor de Wederopbouw. Wat nog restte aan bevoegdheden werd als een Bestuur voor volksgezondheid overgebracht naar Binnenlandse zaken. Het autonome departement had opgehouden te bestaan.

12.2.2. *Naoorlogse evolutie*

Na de Tweede Wereldoorlog werd het Ministerie van Volksgezondheid terug in ere hersteld (besluit van de Ministerraad van 13 september 1944). Midden 1945 omvatte het departement de volgende onderdelen: het Algemeen bestuur van volksgezondheid (Algemene inspectie van de gezondheidswerken, Dienst van het afvalwater, eetwareninspectie en vleeskeuringsdienst), het Algemeen bestuur van de onderstand, de Dienst der goedkope woningen en het Algemeen bestuur van lichamelijke opvoeding, sport en de openluchtwerken (opgericht bij RB van 5 april 1945). Een aantal bevoegdheden op het vlak van gezondheidszorg viel onder de verantwoordelijkheid van andere ministeries, zoals de ziekte- en

invaliditeitsverzekering (Ministerie van Sociale voorzorg), arbeidsgeneeskundige inspectie (Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid), de prijsbepaling van de geneesmiddelen (Ministerie van Economische zaken) en de opleiding van medische en paramedische beroepen en het toezicht op de PMS-centra (Ministerie van Nationale opvoeding). Overleg met de medische en paramedische beroepen kwam tot stand via de Medische Adviesraad, opgericht bij RB van 11 december 1944, en via de Hoge Raad van het Verplegingswezen, ten dele de rechtsopvolger van de Hoge Raad der Verpleegstersscholen, opgericht bij RB van 20 juli 1947. De planning van de ziekenhuissector werd kort na de oorlog voorbereid in de schoot van de Raadgevende Commissie belast met de studie van de inrichting van het hospitaalwezen in het land (MB van 25 juni 1947) en van de Vaste Commissie voor de Erkenning van de Verzorgingsinstellingen (RB van 20 juli 1947 en 28 januari 1948).

In 1948 werd het bevoegdheidspakket van het departement uitgebreid met het toezicht op de instellingen voor geesteszieken (RB van 10 februari), en enkele jaren later met alle aspecten inzake gezinsbeleid. De naam van het ministerie werd gewijzigd in Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin (8 juni 1950). Eind 1951 omvatte het departement vijf besturen: het Bestuur der volksgezondheid, het Bestuur der sociale geneeskunde, het Bestuur van het gezin, van de huisvesting en van de onderstand, het Bestuur voor lichamelijke opvoeding, sport en openluchtwerken en het Bestuur der gezondheidswerken. Het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin werd in 1953 uitgebreid met een Bestuur voor schade aan personen (vanaf 1957 Bestuur voor de oorlogsslachtoffers), in 1963 met een Bestuur der verzorgingsinstellingen (nadien Bestuur voor de verplegingsinrichtingen) en in 1977 met een Bestuur voor de sanitaire bouwkunde. Aan het departement werden ook een aantal bevoegdheden onttrokken: het Bestuur voor lichamelijke opvoeding verhuisde in 1963 naar het Ministerie van Nationale opvoeding en Cultuur; in 1972 werd het Bestuur voor de huisvesting naar het Ministerie van Openbare werken overgeheveld. De omvorming van de Commissies voor Openbare Onderstand (COO) tot OCMW's was de aanleiding voor de naamsverandering van het Bestuur van de onderstand in Bestuur voor maatschappelijk welzijn (KB van 4 maart 1977).

Op het einde van de jaren 1970 was het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin samengesteld uit acht grote onderdelen die de voornaamste taakgebieden van het departement weerspiegelden:

- De Bestuursafdeling algemene diensten was onder meer verantwoordelijk voor de uitvoering van de wetten en reglementen op de geneeskunde en onderhield contacten met de verschillende instellingen en verenigingen uit het beroepsveld, waaronder de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde (1938), de Orde der Geneesheren (1938) en het Fonds voor Geneeskundig Wetenschappelijk Onderzoek FGWO (1965).
- Het Bestuur der volksgezondheid was verantwoordelijk voor de gezondheids-, eetwaren-, milieu- en farmaceutische inspectie en voor de dringende medische hulpverlening (dienst 900).
- Het Bestuur der sociale geneeskunde oefende toezicht uit op de medisch-sociale werken (Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, Rode Kruis e.a.), de

gerechtelijk geneeskundige dienst, de gezondheidsopvoeding en de administratieve gezondheidsdienst.

- De Bestuursafdeling voor maatschappelijk welzijn was bevoegd voor de rustoorden en het bijzonder maatschappelijk dienstbetoon. Zij controleerde de werking van de COO's, sinds 1 oktober 1977 omgevormd tot OCMW's (organieke wet van 8 juli 1976) en was belast met het beheer van het Speciaal Onderstandsfonds (wet van 27 juni 1956, voorheen het Gemeen Fonds) en van het sinds 1 december 1969 operationeel Fonds voor Medische, Sociale en Pedagogische Zorg voor Gehandicapten (Fonds '81, opgericht bij KB nr. 81 van 10 november 1967).
- De Bestuursafdeling voor de gezinszorg en voor de huisvesting was begaan met het demografisch beleid. Hieronder viel ook het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien (opgericht bij KB van 20 juni 1962).
- De Bestuursafdeling voor de sanitaire bouwkunde richtte zich op de sector van de waterbedeling en waterzuivering.
- De Bestuursafdeling voor de verplegingsinrichtingen coördineerde de werkzaamheden van de commissies voor ziekenhuisprogrammatie, van de Nationale Ziekenhuisraad (wet van 23 december 1963, in 1982 Nationale Raad voor Ziekenhuisvoorziening) en van het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medisch-sociale instellingen, alsook het toezicht op de rijksinstellingen voor geesteszieken en gehandicapte kinderen, de diensten voor Tele-Onthaal en de controle op de organisatie en de werking van de scholen voor verpleegpersoneel. Dit belangrijke bestuur onderhield verder nauwe contacten met enkele private organisaties: met de Caritas Confederatie van Instellingen CCI (opgericht in 1974 als opvolger van Caritas Catholica, zelf opgericht in 1932), met de Vereniging van Openbare Verzorgingsinstellingen vov (opgericht in 1968) en met de Nationale Vereniging voor Geestelijke Gezondheidszorg NVGG (op 24 maart 1977 opgericht als opvolger van de in 1923 gestichte Nationale Belgische Bond voor Geesteshygiëne).
- Het Bestuur voor de oorlogsslachtoffers oefende ten slotte controle uit op de nationale stichtingen voor de oorlogsgetroffenen en voor de pensioenen van de burgerlijke oorlogsgetroffenen.

Met de overheveling van nationale bevoegdheden naar de gemeenschappen, bij de bijzondere wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980, werden een aantal persoonsgebonden aangelegenheden die verband hadden met het gezondheidsbeleid, met de bijstand aan personen en met het toegepast wetenschappelijk onderzoek gecommunautariseerd. Hoewel de politieke bevoegdheden inzake volksgezondheid duidelijk bij wet waren vastgelegd, duurde het enkele jaren alvorens de administratieve structuren zich aan de nieuwe wettelijke context hadden aangepast. Na de staatshervorming van 1980 (en na de "verhuis" van de bevoegdheden inzake gezinszorg in 1982) werd de naam van het departement gewijzigd in Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu (KB van 27 januari 1987). Op 7 maart 1992 werden de leden van de regering-Dehaene I benoemd, waaronder een minister van Sociale zaken en een minister van Maatschappelijke integratie, Volksgezondheid en Leefmilieu. De respectieve bevoegdheden van beide departementen werden geregeld bij KB van 27 mei 1992. In nogal wat taakgebieden waren beide ministers

bevoegd. De KB's van 12 december 1994 en 7 april 1995 lieten het Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu en het Ministerie van Sociale voorzorg vanaf 1 oktober 1995 samensmelten tot het Ministerie van Sociale zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu.

De staatshervormingen van 1980 en 1988 hebben voor het bevoegdheidspakket "sociale zekerheid" geen gevolgen gehad. De sociale zekerheid is (voorlopig) een federale bevoegdheid gebleven. De bevoegdheid "volksgezondheid" werd wel gedeeltelijk gecommunautariseerd. Op de negen besturen die in 1997 van het departement deel uitmaakten waren er drie bevoegd voor gezondheidszorg, namelijk het Bestuur van de gezondheidszorgen, het Bestuur van de bescherming van de gezondheid en het Bestuur van de medische expertise.

- Het Bestuur van de gezondheidszorgen verzamelde de statistische gegevens die de ziekenhuizen verplicht dienen te verstrekken, analyseerde hen, publiceerde de belangrijkste onderzoeksresultaten en bepaalde het beleid van de intramurale en extramurale zorgenverstrekking. Het was belast met het uitwerken van het wettelijke kader en van de algemene erkenningsnormen voor ziekenhuizen, rust- en verzorgingstehuizen, psychiatrische verzorgingstehuizen en plaatsen voor beschut wonen. Ze stelde de basisregels op voor de programmering en voor de financiering van de exploitatie van de infrastructuur (verpleegdagprijs en dergelijke), met inbegrip van de zware medische apparatuur. De gemeenschappen en gewesten pasten deze algemene regels toe. Het Bestuur van de gezondheidszorgen was verder bevoegd voor de uitoefening van en de toegang tot de medische en paramedische beroepen. Iedere beoefenaar van een van die beroepen wordt in een speciaal daartoe bestemd register ingeschreven.
- De bescherming van de gezondheid van de consument (toezicht op eetwaren en geneesmiddelen), alsook het secretariaat van de raden en commissies voor volksgezondheid vielen onder de verantwoordelijkheid van het Bestuur van de bescherming van de gezondheid. Onder dit bestuur ressorteerde ook het voormalige Instituut voor Veterinaire Keuring (IVK), opgericht door de wet van 13 juli 1981 en belast met onder meer de keuring, het laboratoriumonderzoek, het gezondheidsonderzoek en de gezondheidscontrole betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel. Door de wet van 15 juli 1985 was het IVK tevens begaan met het toezicht op het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale of met antihormonale werking.
- Tot de taken van het Bestuur van de medische expertise behoorden de bedrijfs-geneeskundige, de arbeidsgeneeskundige en de gerechtelijk geneeskundige diensten. De Administratieve gezondheidsdienst was belast met de controle op het ziekteverzuim, de aannemings- en geschiktheidsonderzoeken, de expertise bij arbeidsongevallen, het onderzoek bij een vroegtijdige pensionering en het medisch onderzoek van autobestuurders en piloten. De Dienst arbeidsgeneeskunde verrichtte voor de federale departementen de onderzoeken zoals voorgeschreven door het ARAB. De Gerechtelijk geneeskundige dienst voerde medische expertises uit bij oorlogsinvaliden en gelijkgestelden, bij militairen in vredetijd en bij de Rijkswacht. Een aantal afdelingen van de besturen bevoegd voor de volksgezondheid waren sterk gedecentraliseerd, meer bepaald de eetwaren- en farmaceutische inspectie, de administratieve gezondheidsdienst en de gerechtelijk geneeskundige dienst. Het departement was ten slotte

verantwoordelijk voor alle aspecten van de internationale betrekkingen voor zover ze met de volksgezondheid verband hielden, zoals het verspreiden van informatie afkomstig van de Wereldgezondheidsorganisatie en van de Europese Unie, alsook het verlenen van medewerking aan internationale gezondheidsprojecten.

Door de federale regering en de drie gemeenschappen werd op 15 januari 1993 via een samenwerkingsakkoord het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek opgericht. De werking van het comité werd twee jaar later, in de wet van 6 maart 1995, en in verschillende decreten geregeld. Het comité, samengesteld uit 35 leden van verschillende ideologische en filosofische strekkingen, behandelt de ganse waaier van ethische vraagstukken uit de sector van de biologie, de geneeskunde en de gezondheidszorg (zoals experimenten op de menselijke soort, sterilisatie van mentaal gehandicapten, euthanasie en het klonen van levende wezens) met als algemene achtergrond: de eerbiediging van de rechten van de mens. Het comité legt aan de verschillende parlementen een jaarverslag voor, beheert een documentatie- en informatiecentrum en houdt om de twee jaar een openbare conferentie. De adviezen van het comité zijn ook via het internet raadpleegbaar op de website van de FOD Volksgezondheid.

De minister liet zich ten slotte op verschillende domeinen bijstaan door adviesorganen, waaronder de Nationale Raad voor de Voeding (opgericht bij KB van 19 juni 1991), de Nationale Raad voor Dringende Geneeskundige Hulpverlening (KB van 5 juli 1994) en de Nationale Raad voor het Bloed (KB van 21 maart 1995).

12.2.3. *Recente ontwikkelingen*

In het kader van de Copernicushervorming onderging de structuur van het departement een grondige wijziging. Bij KB van 23 mei 2001 werd het Ministerie van Sociale zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu gesplitst in de FOD Sociale zekerheid en de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Vanaf oktober 2002 ging de FOD Volksgezondheid effectief van start (MB van 27 september 2002) en erfde van het voormalige ministerie de diensten belast met volksgezondheid, leefmilieu en de Eetwareninspectie, alsook een deel van de bevoegdheden van het gereorganiseerde Ministerie van Middenstand en Landbouw, met name het beheer van het dierenwelzijn; de productnormering inzake grondstoffen en de plantaardige sector; de productnormering inzake de dierengezondheid en de dierlijke productie; en ten slotte het onderhoud van internationale relaties met betrekking tot deze normen. De Dienst oorlogsslachtoffers werd evenwel overgeheveld naar de FOD Sociale zekerheid, waar ze tot op heden als Directie-generaal oorlogsslachtoffers is ondergebracht.

De FOD oefent de volgende bevoegdheden uit: 1° de voorbereiding van het beleid inzake de volksgezondheid en de uitvoering ervan, 2° de voorbereiding van het beleid inzake de voedselveiligheid en de vrijwaring van de volksgezondheid en het leefmilieu en de uitvoering ervan, 3° de medische expertise en 4° de voorbereiding en de coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling en de terbeschikkingstelling van de expertise in het kader van dit beleid (KB van 8 oktober 2004).

De huidige FOD is opgebouwd uit een aantal horizontale diensten (het directiecomité, de diensten van de voorzitter en drie stafdiensten) en vijf verticale diensten: het Directoraat-generaal organisatie gezondheidsvoorzieningen (DG1), het Directoraat-generaal basisgezondheidszorg en crisisbeheer (DG2), het Directoraat-generaal dier, plant en voeding (DG4), het Directoraat-generaal leefmilieu (DG5) en ten slotte het Bestuur van de medische expertise, kortweg Medex genoemd. Tot 31 december 2006 telde de FOD ook een Directoraat-generaal geneesmiddelen (DG3). Vanaf 1 december 2007 werd deze dienst echter vervangen door het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) (zie het hoofdstuk over de parastatalen betreffende volksgezondheid). Ook andere instellingen die met de FOD verbonden zijn, komen daar aan bod (het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid, het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie).

De Hoge Gezondheidsraad (HGR) (www.health.fgov.be) geeft als raadgevend orgaan onafhankelijk wetenschappelijk advies en aanbevelingen over alle mogelijke kwesties die de volksgezondheid aanbelangen, zoals weefselbanken, nieuwe voedingsmiddelen, biociden, voedselveiligheid, ioniserende stralingen en problemen inzake geestelijke gezondheid. De HGR (oorspronkelijk opgericht bij KB van 15 mei 1849) is een van de oudste en belangrijkste adviesorganen in België en kende in die hoedanigheid talrijke interne hervormingen. Tot de meest recente ontwikkelingen behoren de opheffing en opname in de HGR van de Nationale Raad voor de Voeding (KB van 31 mei 1996) en van de Nationale Raad voor het Bloed (KB van 16 november 2001). Het KB van 3 maart 2007 en de programawet van 27 april 2007 (hoofdstuk VI, artikel 35) voorzagen in de heroprichting van de HGR en maakten zo een eind aan een lange periode van herstructurering met als doel een verhoogde efficiëntie van het adviesorgaan. De mededelingen, adviezen en aanbevelingen van de HGR kunnen online worden geraadpleegd via zijn website.

12.3. *Archieven*

De bestanden van het Ministerie van Volksgezondheid die aan het Rijksarchief werden overgedragen, zijn doorgaans slechts toegankelijk via summere overdrachtslijsten en depotlijsten. In de periode 2003-2005 vond nog een grote archiefoverdracht plaats naar aanleiding van de verhuis van de FOD Volksgezondheid uit het rijksadministratief centrum te Brussel naar Eurostation. Hierbij werd circa 263 meter archief, afkomstig van diverse archiefvormers, overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief. De voorgeschiedenis en het verloop van deze operatie zijn goed gedocumenteerd in een onuitgegeven syntheserapport van Harald Deculaer, één van de archivariissen die de overdrachten verzorgde. Na de operatie stelde hij tevens een degelijke staat van ontsluiting op van de archieven van Volksgezondheid en Sociale voorzorg die reeds bij het Algemeen Rijksarchief berustten. Dit instrument werd nog niet uitgegeven, maar kan op aanvraag wel in de leeszaal geraadpleegd worden.

Recent werden ook enkele selectielijsten afgewerkt voor een aantal diensten en organen verbonden met de FOD Volksgezondheid:

JACQUEMIN (M.). *Archief van de horizontale diensten van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en van de Hoge Gezondheidsraad. Archiefsselectielijst*. Brussel, 2008.

LEFÈVRE (J.-N.). *Archives de l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire (AFSCA). Tableau de tri*. Brussel, 2008.

LEFÈVRE (J.-N.). *Archives de l'Agence fédérale des Médicaments et des Produits de santé. Tableau de tri*. Brussel, ter perse.

Hieronder volgt een bondig overzicht van de archiefbestanden van Volksgezondheid die tot op heden op het Algemeen Rijksarchief zijn neergelegd. De uiteenzetting, gebaseerd op de voornoemde staat van ontsluiting, is als volgt ingedeeld: in eerste instantie wordt stilgestaan bij de archieven van de administratie voor volksgezondheid binnen het departement Binnenlandse zaken, vervolgens komen de diensten van de centrale administratie van het autonome departement Volksgezondheid aan bod en ten slotte worden de archieven van de aan het departement verbonden adviesorganen besproken.

12.3.1. *Archieven van Volksgezondheid onder Binnenlandse Zaken*

De “eerste reeks” archieven van het Ministerie van Binnenlandse zaken (het zogenaamde “oud fonds”) bevat een aantal bescheiden die verband houden met de activiteiten van de centrale gezondheidsadministratie tijdens de jaren 1920-1929 (waaronder tuberculosebestrijding), bescheiden betreffende de uitreiking van eretekens aan personen die zich in tijden van epidemieën verdienstelijk hadden gemaakt (geordend per provincie), alsook dossiers betreffende de strijd tegen het alcoholisme (periode 1887-1913). Dit bestand is al geruime tijd ontsloten:

DEPOORTERE (R.). *Inventaire des archives du Ministère de l'Intérieur. Première série (ancien fonds)*. Brussel, 1995.

Er zijn ook omvangrijke archieven neergelegd afkomstig van het Ministerie van Binnenlandse zaken en Volksgezondheid tijdens de Tweede Wereldoorlog, goed voor ruim anderhalve kilometer. Hoewel deze bescheiden nog niet zijn geïnventariseerd en er evenmin een overdrachtslijst voorhanden is, kan men vermoeden dat het bestand niet alleen stukken bevat voor de periode 1940-1945, maar dat er ook flink wat bescheiden afkomstig van vooroorlogse archiefvormers in zullen opduiken.

Ten slotte berust er in het Rijksarchief een kleine hoeveelheid archief over de werking van de Provinciale Medische Commissies, neergelegd in 2005. Dit bestand bevat stukken over de organisatie van de commissies, hun jaarverslagen en de notulen van hun vergaderingen voor de periode 1885-1947, alsook dossiers inzake de opleiding tot vroedvrouw. Dit bestand werd kort na de overdracht ontsloten:

DECEULAER (H.). *Ministerie van Binnenlandse zaken en Volksgezondheid. Bestuur van de Volksgezondheid. Series en dossiers betreffende de Provinciale Medische Commissies, 1885-1947*. Brussel, 2007.

In de Rijksarchieven in de provincies zijn doorgaans bescheiden terug te vinden van de afzonderlijke Provinciale Medische Commissies: het archief van de PMC van Aarlen (1830-1937, Rijksarchief te Aarlen), van de provincie Antwerpen en haar rechtsvoorgangers (1799-1859, Rijksarchief te Antwerpen), van Namen en Dinant en hun rechtsvoorgangers (1803-1942, Rijksarchief te Namen), van Oost-Vlaanderen en haar rechtsvoorgangers (1764-1924, Rijksarchief te Gent) West-Vlaanderen (1818-1910, Rijksarchief te Brugge) en ten slotte van Zuidwest-Vlaanderen (1854-1924, Rijksarchief te Kortrijk). Voor deze archieven zijn inventarissen of plaatsingslijsten beschikbaar.

12.3.2. *Archieven afkomstig van de centrale administratie van Volksgezondheid*

Onder de archieven die in 2003-2005 werden overgedragen naar aanleiding van de verhuis van de FOD, bevinden zich een aantal bestanden afkomstig van de algemene diensten van het voormalige Ministerie van Volksgezondheid: twee reeksen koninklijke en ministeriële besluiten (1830-2005), een reeks notulen van de Directieraad (1944-2001), een reeks personeelsdossiers ouder dan 100 jaar (1850-1904) en bescheiden afkomstig van het Secretariaat-generaal (1944-1987). Van dit laatste bestand is tot op heden nog geen inventaris verschenen, maar er bestaat wel een voorlopig werkinstrument. De personeelsdossiers zijn toegankelijk via een lijst opgemaakt door de personeelsdienst van de FOD. De overige bestanden zijn ontsloten door de volgende toegangen:

DECEULAER (H.), DOCKX (Y.). *Ministerie van Volksgezondheid. Koninklijke en Ministeriële Besluiten, 1830-1978*. Brussel, 2004.

DECEULAER (H.), TALLIER (P-A.). *Notulen van de Directieraad van het Ministerie van Volksgezondheid, 1944-2001*. Brussel, 2006.

STRUBBE (F.). *Series koninklijke en ministeriële besluiten afkomstig van het Ministerie van Volksgezondheid en van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 1949-2005*. Brussel, ter perse.

Begin 2009 vond ook een overdracht plaats van archief afkomstig van de juridische dienst van de FOD Volksgezondheid. Het betreft een reeks dossiers inzake de voorontwerpen van RB's, KB's of wetten over diverse materies in het gezondheidsbeleid, zoals de uitoefening van de tandheelkunde, voorschriften inzake voedingswaren, de reglementering van de prostitutie en de bewaring van bloedstalen. De dossiers hebben betrekking op de periode 1938-1986.

Van het voormalige Bestuur der volksgezondheid werden in de loop der jaren diverse archiefbestanden op het Algemeen Rijksarchief neergelegd. In 1972 vonden twee overdrachten plaats. De eerste reeks bescheiden bestaat voornamelijk uit statistieken over besmettelijke ziekten en geslachtsziekten uit de jaren 1952-1964, maar telt ook dossiers met retroacta uit de 19^e eeuw inzake diverse aspecten van de gezondheidszorg, onder meer over kinderbewaarplaatsen, borstvoeding in materniteiten en de drinkwatervoorziening. Het tweede bestand bevat briefwisseling en dossiers van zeer uiteenlopende aard uit de periode 1876-1956, onder meer inzake hondsdoelheid, tering, kinderverlamming, sanitaire verbouwingen, onderzoeken naar huisvesting en vleeswareninspecties. In 2005 werd

hiervan een voorlopige (en dus ongepubliceerde) inventaris opgesteld door Frank Seberechts. In datzelfde jaar vond een nieuwe archiefoverdracht plaats: andermaal ging het om briefwisseling en dossiers van zeer uiteenlopende aard over de jaren 1953-1969.

In 1973 werd belangrijk archief neergelegd afkomstig van de Inspectie der Apotheken. De bescheiden, doorgaans dossiers, omspannen de periode 1951-1972 en behandelen diverse thema's, waaronder studies van de Belgische en Europese wetgeving inzake farmaceutische producten, inbreuken hierop en statistieken betreffende de in- en uitvoer van farmaceutische middelen. Hiervan werd destijds een summiere overdrachtslijst opgemaakt.

In 1980 werd ook archief van de Eetwareninspectie neergelegd uit de periode 1953-1976. Het merendeel van de bescheiden zijn dossiers inzake ontledingsverslagen van voedingsstalen, geklasseerd per jaar en per inspecteur. Daarnaast bevat het bestand stukken over bacteriologische onderzoeken en diverse bescheiden omtrent het toenmalig wettelijk kader. Een inventaris is nog niet voorhanden.

Van het voormalige Bestuur der sociale geneeskunde zijn tot op heden twee archiefbestanden overgedragen. In de eerste plaats gaat het om een kleine hoeveelheid onontsloten archief van de Directie medisch-sociale werken, dat omstreeks 1975 werd neergelegd. Het betreft hier dossiers inzake alcoholisme, overstromingen, instortingen en andere calamiteiten.

Na een inspectie in oktober 1977 werden enkele restanten overgedragen van het archief van het *Office central d'Identification des Œuvres sociales et d'Assistance* dat op 10 november 1914 werd opgericht en belast was met het houden van individuele fiches en dossiers van alle personen die door een private of openbare weldadigheidsinstelling werden gesteund. De instelling onderging verschillende naamsveranderingen, ressorteerde tot 1936 onder het Ministerie van Justitie en verhuisde nadien naar Volksgezondheid waar het in 1977 als documentatiedienst werd geïntegreerd in het Bestuur voor maatschappelijk welzijn. Het overgedragen archief omvat jaarrapporten van de activiteiten van de dienst (1914-1918, 1925-1976), boekhoudkundige registers (1920-1970), personeelsdossiers (ca. 1950-1970), briefwisseling (1968-1975), dossiers en fichesystemen betreffende gesteunden (1949-) en steunverlenende instellingen (1917-).

Het voormalige Bestuur voor de gezinszorg heeft tot nog toe drie archiefbestanden nagelaten. Het grootste is afkomstig van de Dienst gezins- en bejaardenhulp en omvat onder meer correspondentie, begrotingen, statistieken, dagboeken en dossiers inzake vervolmakingscursussen tot gezins- en bejaardenhelpster uit de periode 1955-1973. Het tweede bestand is eveneens afkomstig van de Dienst voor gezinshulp en bevat naast verslagen van beursstudenten ook staten van gezinnen die in het jaar 1961 financiële steun kregen. Ten slotte bewaart het Rijksarchief een kleine hoeveelheid archief over de centra voor prematrimoniale, matrimoniale en familiale consultatie, hoofdzakelijk dagboeken van gezinsconsultaties uit de jaren 1970-1975. Hoewel de drie voornoemde archieven beperkt zijn qua omvang en werden overgedragen tussen 1978 en 1983, zijn geen van hen geïnventariseerd. Opzoeken dienen te verlopen via uiterst summiere plaatsingslijsten.

Door het verwante Bestuur van de openbare onderstand werd er een klein bestand neergelegd over de comptabiliteit van de dienst burgerhulp uit de jaren

1941-1960, meer bepaald de boekhouding over de burgerlijke steun aan vluchtelingen.

Het departement Volksgezondheid heeft in de jaren 1970 en 1980 omvangrijke archiefbestanden overgedragen betreffende de sanitaire bouwkunde (Nationale Maatschappij der Waterleidingen, subsidiëring van intercommunales voor waterbedeling, waterzuivering en de aanleg van rioleringen), bouwplannen van het nieuwe Instituut Pasteur, de inspectie van de vleeshandel, de farmaceutische inspectie, het toezicht op slachthuizen, sportpleinen, zwembaden, begraafplaatsen, ziekenhuizen en andere gezondheidsinstellingen. Een deel van de archiefbescheiden die betrekking hebben op de eerste helft van de twintigste eeuw, werd geordend volgens een geografisch criterium. Deze bevinden zich in dichtgebonden pakken en zijn toegankelijk via een summiere overdrachtslijst.

In 2005 werd ten slotte ook historisch waardevol archief overgedragen van het oude Bestuur voor de verplegingsinrichtingen. Naar hun aard en inhoud is het in twee helften te verdelen. Het eerste deel bestaat uit dossiers inzake het financieel beheer van verzorgingsinstellingen voor geesteszieken rond de periode 1950-1980. De overige bescheiden zijn voornamelijk medische registers over de verzorging van geesteszieken in Doornik, uiterst interessante documenten met gegevens over de opname en behandeling van elke individuele patiënt van 1848 tot ongeveer 1968. Het is niet meteen duidelijk hoe deze registers destijds bij de centrale administratie van volksgezondheid zijn beland.

12.3.3. *Adviesorganen en verbonden instellingen*

Een deel van de archieven van de Hoge Gezondheidsraad, een van de oudste adviesorganen in België, werd in 2005 overgedragen aan het Rijksarchief. Deze bescheiden bestaan uit notulen van vergaderingen van de diverse afdelingen binnen de raad voor de periode 1922-1940, 1947-1949 en 1969-1993. Een inventaris is nog niet beschikbaar.

Het archief van de Rijksentstofinrichting is qua omvang minder dan een meter lang, maar bevat belangrijke bescheiden zoals de processen-verbaal van de toezichtcommissie van de instelling en briefwisseling betreffende de productie, uitvoer en controle van vaccins uit de periode 1882-1957. Hoewel het bestand nog niet werd geïnventariseerd, is er een gedetailleerde overdrachtslijst voorhanden.

Op het Rijksarchief berust ook een kleine hoeveelheid archief van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn met diverse stukken (publicaties en notulen van het bureau) die voornamelijk uit de jaren 1950 en 1960 dateren.

Tussen de archieven die in 2005 werden neergelegd, bevonden zich ook bescheiden afkomstig van de Hoge Raad van het Verplegingswezen en diens rechtsvoorgangers, met name de Hoge Raad der Verpleegstersscholen en de Algemene Raad voor het Verplegingswezen. Als adviesorgaan richtte de Hoge Raad van het Verplegingswezen zich voornamelijk op de onderwijsprogramma's en het beroepsstatuut van verplegers en paramedisch personeel (onder meer kinderverzorgsters, sociale verpleegsters, kinesitherapeuten, logopedisten en vroedvrouwen). Tijdens de inventarisatie van het bestand werden niet alleen notulen van de plenumvergadering en van de verschillende afdelingen binnen de Hoge Raad teruggevonden, maar ook bescheiden van een verwant adviesorgaan:

de Nationale Raad voor Verpleegkunde. Aangezien het secretariaat van beide instellingen werd verzorgd door administratief personeel van het Bestuur der verplegingsinrichtingen, gaat het vermoedelijk om een vermenging van archief bij de redactie van de stukken. Van beide bestanden zijn weldra volgende inventarissen beschikbaar:

STRUBBE (F.). *Archief van de Hoge Raad van het Verplegingswezen en zijn rechtsvoorgangers (1928) 1937-1983 (vnl. 1945-1982)*. Brussel, ter perse.

STRUBBE (F.). *Deelarchief van de Nationale Raad voor Verpleegkunde, afkomstig uit het archief van de Hoge Raad van het Verplegingswezen, 1976-1983*. Brussel, ter perse.

Onder de archieven overgedragen in 2005 bevond zich ten slotte ook een halve meter bescheiden van de Consultatieve Commissie voor de Ziekenhuisinrichting van het Land. Deze commissie, opgericht in 1947, moest de naoorlogse hospitaal-inrichting bestuderen.

12.4. Publicaties

Het gebrek aan archiefbronnen voor de sector “volksgezondheid” voor de 19^e en eerste helft van de 20^e eeuw wordt in belangrijke mate gecompenseerd door de rijkdom van het gedrukte bronnenmateriaal. Sinds het midden van vorige eeuw hebben de opeenvolgende ministeries bevoegd voor de volksgezondheid en voor het toezicht op de uitoefening van de verschillende takken van de geneeskunde een grote verzameling publicaties nagelaten: verzamelingen wetten en reglementen betreffende alle aspecten van het takenpakket “volksgezondheid” (de organisatie van de medische dienstverlening op het platteland of in grensgebieden, de inrichting van hospitalen, de bestrijding van besmettelijke ziekten, de registratie van doodsoorzaken, bedrijfs-, huisvestings- en voedingshygiëne, het sanitair toezicht in havens, enz.), enquêtes en statistieken, verslagen van adviesorganen, wetsontwerpen, gezondheidsgidsen, en dies meer. In de hierna volgende lijst worden voor de verschillende aspecten van de bevoegdheidspakket “volksgezondheid” enkele representatieve publicaties opgesomd.

Annuaire statistique de la santé publique. Statistisch jaarboek van volksgezondheid. Brussel, 1951-.

Arrêtés, circulaires et instructions concernant le choléra (1893). Brussel, 1893.

Bevolking en gezin. Population et famille. Brussel, 1963- (publicatie van het CBGS).

Bulletin (spécial) du service de santé et de l'hygiène publique. Brussel, 1893- (vanaf 1909: *Bulletin de l'Administration du service de santé et de l'hygiène*).

Maandschrift van het Beheer van den gezondheidsdienst; na de Eerste Wereldoorlog: *Bulletin de l'Administration de l'hygiène. Bulletin van het Beheer (van de Dienst / van het Bestuur) der volksgezondheid*; van 1936 tot 1938 (nr. 5): *Bulletin du Ministère de la Santé publique. Bulletin van het Ministerie van Volksgezondheid*, nadien *Bulletin de la santé publique. Bulletin van volksgezondheid*; van 1971 tot 1984: *Bulletin du Ministère de la Santé publique et de la Famille. Bulletin van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin*).

Catalogue de la bibliothèque de l'Administration du service de santé et de l'hygiène. Brussel, 1913.

- Code de l'hygiène publique. T. I. Lois et règlements concernant l'hygiène et la salubrité publiques. T. II. Lois et règlements sur l'exercice des professions médicales.* Brussel, 1926.
- Commission d'études relatives à la question de l'alcoolisme, 1895-1897. Rapports généraux.* Brussel, 1895.
- Enquête sur l'épidémie de grippe qui a régné en Belgique en 1889-1890. Documents et rapports.* Brussel, 1890.
- Guide de l'hygiéniste en Belgique (Congrès international d'hygiène et de démographie. Bruxelles. 2-8 septembre 1903).* Brussel, 1903.
- Hygiène publique. Documents et instructions, 1848 à 1858.* Brussel, 1859.
- Instructions sur le choléra.* Brussel, 1892.
- Instructions pratiques à l'usage du personnel enseignant pour prévenir l'apparition des maladies transmissibles et combattre leur propagation (Administration du service de santé et de l'hygiène).* Brussel, 1909.
- Instructions pratiques à l'usage des services publics de désinfection (Ministère de l'Intérieur. Administration du service de santé et de l'hygiène).* Brussel, 1911.
- Introduction à l'annuaire sanitaire de la Belgique. Situation au 1er janvier 1912 (Administration du service de santé et de l'hygiène publique).* Brussel, 1913.
- Législations étrangères concernant l'hygiène publique.* Brussel, 1912.
- Loi du 26 août 1913 instituant une Société nationale des Distributions d'Eau. Discussions parlementaires.* Brussel, 1913.
- Loi sanitaire du 18 juillet 1831 et arrêtés pris pour son exécution (Administration du service de santé et de l'hygiène).* Brussel, 1909.
- Maandblad van de Dienst algemene studiën.* Brussel, 1966-1977.
- Office vaccinogène de l'Etat. Commission de surveillance. Compte rendu annuel. Rapport au Ministre de l'Intérieur. Années 1883 à 1885.* Brussel, 1884-1886.
- Onderrichtingen betreffende de prophylaxis der venerische ziekten (Ministerie van Binnenlandse zaken en Volksgezondheid. Beheer der volksgezondheid).* Luik, 1934.
- L'organisation sanitaire du Royaume de Belgique (Ministère de l'Intérieur et de l'Hygiène. Administration de l'hygiène).* Brussel, 1926.
- Projet de loi sanitaire déposé à la Chambre des Représentants, le 5 décembre 1911, par M. P. Berryer, ministre de l'Intérieur. Chambre des Représentants, séance du 5 décembre 1911, n° 25.* Brussel, 1911.
- Recueil des dispositions légales et réglementaires concernant l'exercice des professions médicales.* Brussel, 1910.
- Recueil des dispositions légales et réglementaires concernant l'hygiène et la salubrité publiques (Administration du service de santé et de l'hygiène).* Brussel, 1910-1911, 3 dln.
- Recueil des rapports du Conseil supérieur d'Hygiène publique.* Brussel, 1880-1914.
- Reglement van de Administratieve Gezondheidsdienst.* Brussel, 1947.
- Service sanitaire de l'Escaut. Règlements.* Brussel, 1903.
- Tableau statistique à l'appui du projet d'organisation d'un service médical rural.* Brussel, 1849.
- Textes réunis en vue d'un règlement sur l'entretien et l'occupation des habitations ainsi que sur la propreté de la voirie (Administration du service de santé et de l'hygiène).* Brussel, 1914.

Wat recente publicaties betreft, verwijzen we andermaal naar de website van de FOD Volksgezondheid (<https://portal.health.fgov.be>). Via de zoekmachine of de sitemap kan men jaarrapporten en activiteitenverslagen terugvinden, onder meer van de FOD zelf (2003-), de Hoge Gezondheidsraad (1996-), het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek (1996-), het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (2000-), het Federaal Kenniscentrum van de Gezondheidszorg (2004-) en het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie (1998-).